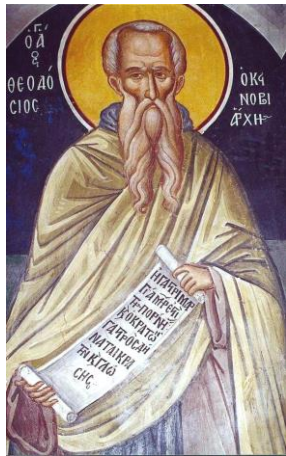

Житие на преподобни Теодосий Велики - основател на общежителните манастири

Както през първите векове на християнството мъченичеството послужило за утвърждаване на Църквата, така монашеството станало опора на Църквата през следващите времена. Преминало различни форми в своето развитие, християнството дължи на преподобни Теодосий Велики (424-529 г.) създаването и образцовото устройство на първите общежителни манастири. Кападокия, която станала люлка на източното православно богословие чрез благодатното творчество на най-великите църковни учители и свети отци, подарила на християнството и този велик първоучител на иноческия подвиг.

Преподобни Теодосий Велики се родил в село Магарион в Кападокия. Благочестивите му родители посрещнали явяването му на света като дар на Провидението и затова го нарекли Теодосий - "от Бога даден" (Богдан). Възпитан в свършено благонравие и просветен от постоянно четене на Словото Божие, младият Теодосий пламнал от свещена ревност да служи на Христа. Усърдно се молил на Бога да му посочи истинския път.

В ранна младост той пожелал да се поклони на светите места и тръгнал за Йерусалим. На минаване през Антиохия Теодосий посетил свети Симеон Стълпник, който го благословил за монашески подвиг и му предрекъл, че той ще бъде "велик пастир на словесни овце", което напълно потвърдил животът на бъдещия знаменит изповедник.

Пристигнал през 450 година в Йерусалим, 26-годишният Теодосий поискал да се запознае със живота на подвижаващите се наоколо отшелници и се поселил при опитния старец Лонгин близо до Светия град. След това се преместил в новопостроената Богородична църква, основана от благочестивата Гликерия, но известността, която неговите сурови подвизи му спечелили, го теготила и той се уединил в Юдейската пустиня, като обитавал една пещера, в която - според преданието - пренощували тримата източни мъдреци, дошли да се поклонят някога на "родилия се Цар Юдейски" (Мат. 2:1-12). Тази пещера станала свидетел на един свръхчовешки подвиг. Тук св. Теодосий се отдал на непрестанна молитва и неотстъпно Богосъзерцание. Пределно сурово било и неговото въздържание. В продължение на 30 години той не вкусил хляб, а се хранел само с фурми, трева и корени, но и от тях приемал само толкова, колкото да не умре от глад. Този неземеен подвиг извисил подвижника до такова духовно съвършенство, че Бог го удостоил с дара на чудотворство и прозорливост.

Дълбокото уединение не скрило славата на великия Божий угодник. Мнозина се нуждаели от духовното ръководство на такъв свършен образец и започнали постепенно да се заселват около него. Като се осланял на Божията воля, светият старец основал в 560 година своя знаменит манастир, който и днес носи неговото име и се намира на 7 километра югоизточно от Йерусалим. Отшелниците скоро достигнали повече от шестстотин души, а преданието говори, че през неговия 105-годишен живот те достигнали шестнадесет хиляди. Съществуващият днес манастир "Дер-Доси" има монашески килии, подвория за миряни, болници и странноприемници.

Св. Теодосий Велики пръв въвел общежитийната форма на монашеския подвиг и затова е наречен "началник на общежитието". Така го наричат житиеписците още и затова, защото в 493 г. йерусалимският патриарх го назначил за общ архимандрит на всички общежитийни манастири в Палестина, докато на свети Сава Освещени (439-532 г.) поверил надзора над пустинниците.

При св. Теодосий имало монаси от различни народности (гърци, грузинци, арменци) и те имали отделни храмове, в които всеки ден изпълнявали седмкратно молитвено правило, съгласно устава на самия Псалмопевец (Пс. 118:164). За св. Причастие обаче всички се събирали в главната Богородична църква, където се служило на гръцки език.

Преподобни Теодосий управлявал многолюдното си братство, като се ръководил от монашеските правила на съотечественика си свети Василий Велики. В своето мъдро ръководство великият духовен отец благодатно обединявал кротостта със строгата справедливост. Всички ревностно практикували социалното добротворство и се грижели за бедните, странниците и болните, които прибегвали до помощта на многобройните манастирски благотворителни заведения. Сам великият Теодосий измивал раните на страдащите в неговите болници и помагал за обслужването на разнообразните просители и поклонници.

Като се подвизавал в знаменития си манастир и се грижел за спасението на стотиците си духовни чеда, св. Теодосий Велики не отминавал и вселенските грижи на св. Църква за чистотата на православната вяра. Привърженикът на монофизитите император Анастасий (591-618 г.) се опитал да използва високия авторитет на св. Теодосий. Той изпратил на православния игумен дар от 30 литри злато, като знак на усърдие за неговата обител. Великият старец не обидил с отказ приноса на заблудения император, но когато станало дума за спорните въпроси на вярата, той се отправил за Йерусалим и от амвона произнесъл отлъчване от Църквата на всички, които не поставяли IV Вселенски събор в Халкидон от 451 г. и неговите вероопределения наравно с решенията на първите три Вселенски събора. Като не се задоволил с това, отшелникът напуснал строгото си уединение и обиколил селищата на Палестина, за да утвърждава навсякъде Православието и да изкоренява ересите. Заради това той бил изпратен на заточение, но след скоропостижната смърт на император Анастасий, той отново се върнал в своята лавра.

Преподобни Теодосий Велики предумал смъртта си няколко години преди да напусне този свят и съобщил за това на трима обичани от него епископи. Не много преди своята кончина той наредил един ден да ударят камбаната за молитва и разплакан съобщил на братята: "Молете се, отци и братя, молете се! Божият гняв посети Изтока!" В същото време Антиохия била разрушена от земетресение...

Св. Теодосий бил погребан във Витлеемската пустиня, където започнал своето подвижничество. Славата на нови чудотворства украсила неговото отминаване в блажената вечност. Йосиф Студит и Теофан Начертани от лаврата на св. Сава написали много песнопения, с които и до днес Православната църква прославя великия основател на общежителните манастири.

© *Жития на светите*. Синодално издателство, София, 1991 година, под редакцията на Партений, епископ Левкийски и архимандрит д-р Атанасий (Бончев).